

Zygmunt Konieczny\*

## OSŁONA PODATKOWA A OPLACALNOŚĆ LEASINGU

### 1. WPROWADZENIE

Specyficzną i jednocześnie dynamicznie rozwijającą się formą finansowania inwestycji przedsiębiorstw jest leasing. Umożliwia on bowiem dysponowanie środkiem trwałym bez konieczności angażowania jednorazowo znacznych nakładów finansowych. Przedsiębiorstwo może za używanie lub używanie i pobieranie pożytków z leasingowanego składnika majątku wnieść opłaty z wpływów pieniężnych, uzyskanych w trakcie eksploatacji tego składnika majątku.

Leasing jako forma finansowania inwestycji stwarza także szczególne możliwości w zakresie wykorzystania osłony (tarczy) podatkowej. To właśnie zagadnienie stanowić będzie główny przedmiot zainteresowań niniejszego opracowania.

### 2. POJĘCIE LEASINGU

Leasing jest stosunkowo nową kategorią ekonomiczną. W praktyce gospodarczej pojawił się na początku lat pięćdziesiątych XX w. w USA, jako efekt presji postępu technicznego i ostrej konkurencji na rynku zbytu<sup>1</sup>. W Europie rozpowszechnił się niespełna 10 lat później. Stanowi on popularną formę obrotu gospodarczego oraz metodę finansowania inwestycji<sup>2</sup>.

Mimo że słowo „leasing” pochodzi od angielskiego czasownika *to lease* – dzierżawić, najmować – umowy leasingu nie można utożsamiać z umową dzierżawy lub najmu. Umowę leasingu odróżniają bowiem od tych ostatnich trzy następujące przesłanki<sup>3</sup>:

\* Dr w Katedrze Finansów i Bankowości UŁ.

<sup>1</sup> M. P. Żyrek, *Leasing w podatkach i księgowości*, Difin, Warszawa 2001, s. 22.

<sup>2</sup> *Ibidem*, s. 23. oraz M. Gołda, *Leasing. Zagadnienia prawne*, Difin, Warszawa 1999, s. 14.

<sup>3</sup> D. Załupka, M. Żyniewicz, *Leasing ABC oraz D. Wszystko o ekonomicznych i podatkowych aspektach leasingu*, Oficyna Wydawnicza UNIMEX, Wrocław 1999, s. 12.

- przedmiotem umowy jest środek trwały, wykorzystywany przez leasingobiorcę w działalności gospodarczej;
- określony jest czas trwania umowy;
- wynagrodzenie za używanie przedmiotu leasingu ma charakter pieniężny.

Najogólniej leasing można określić jako transakcję potwierdzoną umową, polegającą na oddaniu przez jedną stronę (leasingodawcę, finansującego) drugiej stronie (leasingobiorcy, korzystającemu) rzeczy lub prawa majątkowego (przedmiotu leasingu) do odpłatnego użytkowania w okresie oznaczonym w umowie<sup>4</sup>.

Warto jednocześnie podkreślić, że wszystkie umowy leasingowe mają określoną specyfikę wyróżniającą je spośród innych umów. Zwykle stanowią one, że:

- przedmiot leasingu jest zawsze w okresie umowy własnością leasingodawcy;
- leasingobiorca wnosi opłatę za użytkowanie przedmiotu leasingu w formie pieniężnej;
- opłata leasingowa uiszczana jest w formie płatności rozłożonych w czasie;
- leasingodawca może odebrać przedmiot leasingu korzystającemu tylko w szczególnych przypadkach – określonych w umowie;
- leasingobiorca nabywa uprawnienia wynikające z umowy, lecz równocześnie obejmuje obowiązki określone w tej umowie;
- niektóre umowy zapewniają leasingobiorcy prawo zakupu przedmiotu leasingu, z którego nie musi on jednak skorzystać<sup>5</sup>.

Umowy leasingu występujące w praktyce gospodarczej mają charakter dynamiczny i podlegają ciągłym zmianom. Często u podstaw tych zmian leży chęć spełnienia, w możliwie najszerszym zakresie, oczekiwań leasingobiorcy oraz zabezpieczenia interesów stron transakcji leasingowych. Sprzyja to rozwojowi różnych form leasingu, a w efekcie rozszerza gamę umów leasingowych. Dlatego ze względów zarówno teoretycznych, jak i praktycznych niezbędna jest systematyzacja różnorodnych form umów leasingowych.

Transakcje leasingowe można klasyfikować z punktu widzenia różnych kryteriów. Przykładami najczęściej stosowanych kryteriów mogą być: charakter umowy, liczba stron umowy, przedmiot umowy, czas trwania umowy, waluta transakcji, wysokość opłaty wstępnej itp. Ze względu na charakter tego opracowania należy zwrócić uwagę na kryterium charakteru umowy, które pozwala wyróżnić leasing finansowy i leasing operacyjny.

<sup>4</sup> Por.: *ibidem*, s. 11. oraz A. Helin, K. G. Szymański, *Leasing finansowy – nowe regulacje w prawie bilansowym*, „Przegląd Podatkowy” 2001, nr 10, s. 3.

<sup>5</sup> A. Helin, K. G. Szymański, *op. cit.*, s. 3.

**Leasing finansowy** w nauce ekonomii jest traktowany jako leasing *sensu stricto*<sup>6</sup> i określany jest mianem leasingu kapitałowego. Czas trwania umowy jest zbliżony do okresu ekonomicznej przydatności przedmiotu leasingu. Przedmiot ten zaliczany jest do składników majątku leasingobiorcy (korzystającego). Suma opłat leasingowych z reguły przekracza wartość obiektu umowy. Finansujący w leasingu finansowym w pewnym stopniu kredytuje korzystającego, który po okresie umowy ma prawo przejąć przedmiot leasingu.

Umowa **leasingu operacyjnego** zawierana jest na czas krótszy od okresu ekonomicznej przydatności leasingowego składnika majątku<sup>7</sup>. Wobec tego przedmiot leasingu może być wielokrotnie oddawany w użytkowanie kolejnym leasingobiorcom. Wnoszone przez korzystającego opłaty leasingowe są z zasady niższe od wartości leasingowanego składnika majątku. Przedmiot transakcji leasingowej wykazywany jest w ewidencji finansującego i przez niego jest również amortyzowany.

Wspomniany podział ma podstawowe znaczenie z punktu widzenia tarczy podatkowej. Przesądza on bowiem o wielkości części odsetkowej raty leasingu oraz o zaliczeniu przedmiotu leasingu do majątku finansującego lub korzystającego, a tym samym wskazuje podmiot amortyzujący składnik majątku trwałego, który jest przedmiotem umowy leasingu. Istotnym czynnikiem wpływającym na osłonę podatkową są również przepisy podatkowe obowiązujące w danym kraju.

W polskiej praktyce gospodarczej rozwój leasingu integralnie łączy się z początkiem transformacji społeczno-gospodarczej, czyli przełomem lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych. Jednak do 2000 r. zasady funkcjonowania leasingu nie były określone przepisami prawa, a umowa leasingu była umową nienazwaną. Dopiero wprowadzone w 2000 r. zmiany w kodeksie cywilnym usankcjonowały istniejącą praktykę leasingu i wprowadziły nazwę „leasing” do polskiego prawa<sup>8</sup>. Popularne terminy – „leasingodawca” i „leasingobiorca”, zostały we wspomnianym akcie prawnym zastąpione pojęciami „finansujący” i „korzystający”, a leasing zdefiniowano w następujący sposób: „Przez umowę leasingu finansujący zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, nabyć rzecz od oznaczonego zbywcy na warunkach określonych w tej umowie i oddać tę rzecz korzystającemu do używania albo do używania i pobierania pożytków przez czas oznaczony, a korzystający zobowiązuje się zapłacić finansującemu w uzgodnionych ratach wynagrodzenie pieniężne, równe co

<sup>6</sup> M. Gołda, *op. cit.*, s. 21.

<sup>7</sup> A. Helin, K. G. Szymański, *op. cit.*, s. 3.

<sup>8</sup> *Ustawa z dnia 26 lipca 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny*, DzU 2000, nr 74, poz. 857.

najmniej cenie lub wynagrodzeniu z tytułu nabycia rzeczy przez finansującego”<sup>9</sup>.

W przywołanej definicji wyeksponowano fakt, że raty leasingowe powinny pokryć wydatki finansującego związane z zakupem rzeczy (przedmiotu leasingu), co sugeruje, że regulacje prawne zawarte w kodeksie cywilnym koncentrują się na leasingu finansowym. Oznacza to jednocześnie pominięcie leasingu operacyjnego, jako działalności gospodarczej polegającej na wielokrotnym najmie lub dzierżawie tej samej rzeczy różnym podmiotom gospodarczym<sup>10</sup>.

Zmieniona ustawa o rachunkowości z 2000 r.<sup>11</sup>, określająca warunki zaliczania leasingowanego środka trwałego do aktywów korzystającego lub finansującego, nie używa określenia „leasing”. Jednak posługuje się terminami „finansujący” i „korzystający”, które zostały użyte w definicji leasingu zawartej w kodeksie cywilnym.

Z kolei ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych i od osób prawnych, definiując umowę leasingu, odwołują się do definicji zawartej w kodeksie cywilnym. Obie wspomniane ustawy czynią to w sposób identyczny stwierdzając, że przez umowę leasingu „rozumie się umowę nazwaną w kodeksie cywilnym, a także każdą inną umowę, na mocy której jedna ze stron, zwana »finansującym« oddaje do odpłatnego używania albo używania i pobierania pożytków na warunkach określonych w ustawie drugiej stronie, zwanej »korzystającym«, podlegające amortyzacji środki trwałe lub wartości niematerialne i prawne, a także grunty”<sup>12</sup>.

Warto podkreślić, że w przeciwieństwie do definicji kodeksowej w ustawach podatkowych przedmiot leasingu (rzecz) został ograniczony do podlegających amortyzacji środków trwałych oraz gruntów. Jednocześnie zakres pojęcia umowy leasingu został rozszerzony na inne umowy, na mocy których finansujący oddaje środki trwałe do odpłatnego używania albo używania i pobierania pożytków korzystającemu. Oznacza to, że cytowana tu definicja leasingu (sformułowana w ustawach podatkowych) obejmuje zarówno leasing finansowy, jak i leasing operacyjny. Ze względu na charakter opracowania w dalszych rozważaniach wykorzystywana będzie ta właśnie definicja umowy leasingu.

<sup>9</sup> Art. 7091<sup>1</sup> kodeksu cywilnego, *Ustawa z dnia 26 lipca 2000 r. ...*, poz. 857, ust. 1.

<sup>10</sup> M. Turzyński, *Ewidencja leasingu u korzystającego – kierunki zmian*, „Rachunkowość” 2001, nr 4, s. 222.

<sup>11</sup> *Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o zmianie ustawy o rachunkowości*, DzU 2000, nr 113, poz. 1186, art. 3, ust. 4 i 5.

<sup>12</sup> *Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych*, DzU 2000, nr 14, poz. 176 z późn. zm. art. 23a oraz *Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych*, DzU 2000, nr 54, poz. 654 z późn. zm. art. 17a.

### 3. OSŁONA PODATKOWA W LEASINGU

Leasing to niekonwencjonalne i atrakcyjne źródło finansowania inwestycji. Umożliwia sfinansowanie nie tylko środka trwałego, ale także kosztów transportu i zainstalowania tego środka – przedmiotu leasingu. Leasingobiorca (korzystający) nie musi jednorazowo angażować znaczących środków własnych na zakup danego składnika majątku. W ten sposób zachowuje rezerwę gotówkową, którą może przeznaczyć na inne cele inwestycyjne lub bieżące. Natomiast opłaty związane z wykorzystywaniem przedmiotu leasingu może finansować z wpływów jakie ten przedmiot przynosi w okresie trwania umowy. Taki sposób rozliczania kosztów leasingu stanowi jednocześnie formę zabezpieczenia leasingobiorcy przed skutkami inflacji.

Umowa leasingu pozwala na elastyczne dostosowanie warunków transakcji do potrzeb i oczekiwań stron. Wyrazem tego może być rozłożenie w czasie płatności leasingowych zgodnie z możliwościami płatniczymi i potrzebami korzystającego.

Przykładowo, wymienione cechy leasingu, to głównie korzyści dla leasingobiorcy (korzystającego). Warto podkreślić, że cechy te nie wyczerpują pełnej listy korzyści ani też nie uwzględniają wad leasingu, takich jak np. brak możliwości rozwiązania umowy leasingu przez korzystającego (oprócz przypadku gdy przedmiot leasingu ma wady, za które ponosi odpowiedzialność finansujący). Niemniej jednak leasing jest atrakcyjną formą finansowania inwestycji podmiotów gospodarczych, a zwłaszcza należących do sektora małych i średnich przedsiębiorstw, które dysponują skromnymi zasobami kapitałów własnych, a jednocześnie mają ograniczony dostęp do źródeł finansowania obcego.

Transakcje leasingu wpływają nie tylko na sytuację ekonomiczno-finansową stron umowy leasingu, lecz także oddziałują na całą gospodarkę kraju. Można więc mówić o korzyściach makroekonomicznych leasingu, takich jak<sup>13</sup>: pobudzanie koniunktury inwestycyjnej, wzrost poziomu technologicznego poprzez szybsze wdrażanie nowości technicznych i przyspieszoną amortyzację, zwiększanie wpływów budżetowych z tytułu podatku obrotowego i dochodowego, angażowanie instytucji finansowych w działania gospodarcze.

Wśród pozytywnych cech leasingu na szczególną uwagę zasługuje możliwość wykorzystania osłony podatkowej. Osłona podatkowa (tarcza podatkowa) pozwala na zaliczenie określonych wydatków (kosztów) do kosztów uzyskania przychodów, co uzasadnia odliczenie tych wydatków od podstawy

<sup>13</sup> M. Słupczyński, *Opodatkowanie leasingu w polskim prawie*, OLYMPUS, Warszawa 1995, s. 32.

opodatkowania. Tarcza podatkowa wykazuje związek ze strukturą kapitału, a w efekcie również z wartością przedsiębiorstwa<sup>14</sup>.

F. Modigliani i M. H. Miller wykazali występowanie wpływu struktury kapitału na wartość przedsiębiorstwa w sytuacji, kiedy przedsiębiorstwo płaci podatek dochodowy<sup>15</sup>. Odsetki od kapitałów obcych, zmniejszające podstawę opodatkowania, po uwzględnieniu opodatkowania, stanowią osłonę podatkową, która powoduje wzrost przepływów pieniężnych dla właścicieli. Wzrost udziału długu w finansowaniu przedsiębiorstwa zwiększa osłonę podatkową, a w efekcie wartość przedsiębiorstwa<sup>16</sup>. Wartość przedsiębiorstwa korzystającego z dźwigni finansowej jest większa od wartości przedsiębiorstwa niewykorzystującego kapitałów obcych o odsetkową tarczę podatkową, czyli o iloczyn kwoty odsetek od kapitałów obcych i stopy podatku dochodowego. Dlatego wzrost wartości firmy zależy jest od:

- kwoty odsetek (wielkości zadłużenia – struktura kapitału i oprocentowanie kapitałów obcych);
- stopy podatku dochodowego.

Wzrost udziału kapitałów obcych w finansowaniu, przy uwzględnieniu podatku dochodowego, wiąże się z następującymi przesłankami<sup>17</sup>:

- kapitał obcy jest relatywnie tańszy niż kapitał własny;
- zwiększa się ryzyko finansowe, a przez to zwiększa się koszt kapitału własnego;
- powstają odsetkowe tarcze podatkowe.

Przedsiębiorstwo korzystające z dźwigni finansowej – zwiększając udział kapitałów obcych – powiększa swoją wartość. Jednak zjawisku temu często towarzyszy wzrost ryzyka finansowego, gdyż wyższy poziom zadłużenia może powodować pojawienie się trudności finansowych, a w konsekwencji nawet bankructwo. Innymi czynnikami ograniczającymi zakres wykorzystania odsetkowej tarczy podatkowej: są poziom dochodów podlegający opodatkowaniu oraz podatki osobiste<sup>18</sup>. Rentowność przedsiębiorstwa, a w szczególności generowany przez nie dochód przed opodatkowaniem powinien być przynajmniej na tyle wysoki, aby możliwe było pełne wykorzystanie osłony podatkowej. Z kolei wysokie podatki osobiste mogą zachęcać właścicieli do zwiększania zysków zatrzymanych, a tym samym ograniczania zapotrzebowania na kapitały obce.

<sup>14</sup> Por.: J. Iwin, Z. Niedzielski, *Rzeczowy majątek trwały. Amortyzacja i inwestycje w finansach przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002, s. 101 i 102.

<sup>15</sup> *Ibidem*.

<sup>16</sup> A. Duliniec, *Struktura i koszt kapitału w przedsiębiorstwie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001, s. 114 oraz M. Jerzemowska, *Kształtowanie struktury kapitału w spółkach akcyjnych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999, s. 81.

<sup>17</sup> M. Jerzemowska, *op. cit.*, s. 82.

<sup>18</sup> *Ibidem*, s. 82.

Przedsiębiorstwo może, oprócz odsetkowej tarczy podatkowej, wykorzystywać również również inne – tzw. nieodsetkowe tarcze podatkowe, wynikające z amortyzacji i ulg inwestycyjnych. Nieodsetkowe tarcze podatkowe mogą ograniczać efekt odsetkowej tarczy podatkowej<sup>19</sup>.

Zależność między odsetkową tarczą podatkową a wartością przedsiębiorstwa można przenieść na amortyzacyjną tarczę podatkową. Wartość firmy stosującej przyspieszoną amortyzację jest większa o amortyzacyjną tarczę podatkową od wartości przedsiębiorstwa stosującego liniową amortyzację<sup>20</sup>.

Przedsiębiorstwa korzystające z wyższych odpisów amortyzacyjnych w mniejszym stopniu wykorzystują kapitały obce, czyli wyższa wartość amortyzacyjnej tarczy podatkowej przyczynia się do obniżenia odsetkowej tarczy podatkowej<sup>21</sup>. J. Iwin i Z. Niedzielski stwierdzają, że optymalna struktura kapitałów wystąpi wówczas, gdy suma wartości odsetkowej tarczy podatkowej i amortyzacyjnej tarczy podatkowej jest największa przy danym opodatkowaniu przedsiębiorstwa<sup>22</sup>.

Z punktu widzenia transakcji leasingowych można wyróżnić:

- odsetkową osłonę podatkową, związaną z odsetkową częścią raty leasingowej;
- osłonę podatkową, wynikającą z amortyzacji leasingowanych środków trwałych;
- osłonę podatkową z tytułu zaliczenia opłat leasingu operacyjnego do kosztów uzyskania przychodów.

Rata opłat leasingowych składa się z dwóch zasadniczych części: kapitałowej i odsetkowej.

$$R_L = R_k + R_o$$

gdzie:

- $R_L$  – rata opłaty leasingowej,
- $R_k$  – część kapitałowa raty leasingowej,
- $R_o$  – część odsetkowa raty leasingowej.

Część kapitałowa odzwierciedla środki refinansujące wydatki, jakie poniósł finansujący na zakup przedmiotu leasingu. Natomiast część odsetkowa jest formą wynagrodzenia dla finansującego za zaangażowanie kapitałów w realizację transakcji leasingowej.

Mówiąc o odsetkowej osłonie podatkowej w transakcjach leasingu, rozumie się przez to tarczę podatkową, jaka powstaje w związku z okresowymi płatnościami części odsetkowej raty kapitałowej. Zgodnie z art. 17a oraz 17f

<sup>19</sup> *Ibidem*, s. 83.

<sup>20</sup> J. Iwin, Z. Niedzielski, *op. cit.*, s. 102.

<sup>21</sup> *Ibidem*, s. 102.

<sup>22</sup> *Ibidem*, s. 102 i 103.

ustawy podatkowej<sup>23</sup>, część odsetkowa zaliczana jest do kosztów uzyskania przychodu korzystającego, jeżeli są spełnione łącznie następujące warunki:

- umowa leasingu została zawarta na czas oznaczony;
- suma ustalonych w umowie leasingu opłat bez podatku VAT równa jest przynajmniej wartości początkowej leasingowanego środka trwałego: przedmiotu leasingu;
- umowa stanowi, że odpisy amortyzacyjne w okresie trwania umowy leasingu dokonywane są przez korzystającego<sup>24</sup>.

Umowa leasingu spełniająca powyższe warunki, to leasing finansowy. Upoważnia ona korzystającego do zaliczenia kosztów opłaty odsetkowej i amortyzacji do kosztów uzyskania przychodów. Natomiast część kapitałowa raty jest traktowana jako refinansowanie środków finansowych, zaangażowanych przez finansującego. Korzystający, płacąc raty kapitałowe, spłaca wartość leasingowanego dobra, które po okresie leasingu stanie się jego własnością zgodnie z warunkami określonymi w umowie.

Inne zasady zaliczania płatności leasingowych do kosztów uzyskania przychodu (z punktu widzenia podatkowego) występują w przypadku leasingu operacyjnego. Zgodnie z art. 17b ustawy podatkowej<sup>25</sup>, opłaty ustalone w umowie leasingu z tytułu używania środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych stanowią koszt uzyskania przychodów korzystającego. Warunkiem zaliczenia pełnej kwoty opłat leasingowych do kosztów uzyskania przychodów jest spełnienie przez umowę leasingu następujących warunków:

- umowa winna być zawarta na czas oznaczony, stanowiący co najmniej 40% normatywnego czasu amortyzacji rzeczy ruchomych oraz wartości niematerialnych i prawnych, albo zawarta na co najmniej 10 lat, jeżeli jej przedmiotem są nieruchomości podlegające amortyzacji;
- suma ustalonych w niej opłat, pomniejszona o należny podatek VAT, odpowiada co najmniej wartości początkowej środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych;
- finansujący w dniu zawarcia umowy nie korzysta ze zwolnień w podatku dochodowym<sup>26</sup>.

Rozliczanie pełnej kwoty opłat leasingu operacyjnego powoduje, że w tym przypadku nie występuje problem amortyzacji i części odsetkowej raty leasingowej.

Umowy leasingu mogą uwzględniać tzw. ratę inicjalną (pierwszą ratę, czynsz inicjalny, czynsz wstępny), czyli jednorazową opłatę wnoszoną w momencie zawierania umowy. Rata ta w przypadku leasingu operacyjnego

<sup>23</sup> Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. ..., rozdz. 4a, art. 17a oraz 17f.

<sup>24</sup> M. Turzyński, *Umowa leasingu: rachunkowość a podatki*, „Rachunkowość” 2002, nr 7, s. 6. oraz Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. ..., rozdz. 4a, art. 17f.

<sup>25</sup> Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. ..., rozdz. 4a, art. 17b.

<sup>26</sup> *Ibidem*, oraz M. Turzyński, *Umowa leasingu...*, s. 6.



stanowi u korzystającego (leasingobiorcy) koszt uzyskania przychodu. Natomiast jeżeli umowa dotyczy leasingu finansowego, to rata inicjalna jest zaliczana do spłaty wartości przedmiotu leasingu, a więc nie może być zaliczona przez leasingobiorcę do kosztu uzyskania przychodu<sup>27</sup>.

Odsetkowa osłona podatkowa integralnie łączy się z kosztami kapitału obcego. Jej rozmiar zależy od kwoty płaconych odsetek z tytułu wykorzystania obcych środków finansowych. Wobec tego jej skala zależy od wielkości kapitałów obcych zaangażowanych w działalność inwestycyjną, stopy procentowej (kosztu kapitałów obcych) oraz stopy podatku dochodowego.

Podmioty, które wykorzystują środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne oraz jednocześnie mają prawo amortyzowania tych obiektów majątku trwałego, mogą wykorzystywać osłonę podatkową z tytułu amortyzacji. W przypadku leasingu sytuacja taka występuje tylko w warunkach leasingu finansowego, kiedy umowa jednoznacznie stanowi, że odpisów amortyzacyjnych będzie dokonywać korzystający, przy jednoczesnym spełnieniu pozostałych dwóch warunków (umowa jest zawarta na czas oznaczony, a suma płatności leasingowych bez należnego podatku VAT równa jest przynajmniej wartości początkowej przedmiotu leasingu). Amortyzacja naliczana jest zgodnie z ogólnymi zasadami amortyzacji, określonymi w ustawach o podatku dochodowym. Jednocześnie korzystający może skorzystać z przepisów art. 16f, ust. 5 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych<sup>28</sup>. Przywołane przepisy pozwalają korzystającemu, w przypadku leasingu środków trwałych, zaliczanych do grupy 3–6 klasyfikacji, oraz umowy leasingu nieruchomości, zawartej na okres przynajmniej 60 miesięcy, ustalić stawki amortyzacyjne w proporcji do okresu leasingu.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami podatkowymi wyróżnia się pięć sposobów amortyzowania środków trwałych, które wykorzystują:

- metodę jednorazowego odpisu (art. 16f, ust. 3);
- metodę liniową uwzględniającą: stawkę z wykazu (art. 16i, ust. 1), stawkę z wykazu podwyższoną (art. 16i, ust. 2–4 oraz 6 i 7), stawkę z wykazu obniżoną (art. 16i, ust. 5), stawkę indywidualną (art. 16j), stawkę wynikającą z okresu trwania umowy (art. 16f);
- metodę degresywno-liniową (art. 16k, ust. 1–3);
- metodę stanowiącą kombinację jednorazowego odpisu (30%) i metody liniowej lub degresywno-liniowej (art. 16k, ust. 4–6)<sup>29</sup>.

<sup>27</sup> Por.: H. Kowalewska, *Podatek dochodowy od osób prawnych. Czynniki inicjalny leasingobiorcy jako jego koszt uzyskania przychodu*, „Przegląd Podatkowy” 2002, nr 1, s. 25.

<sup>28</sup> Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. ..., art. 16f, ust. 5 oraz B. Ogrodowczyk, *Nowe przepisy podatkowe o leasingu*, „Rachunkowość” 2001, nr 11, s. 688.

<sup>29</sup> M. Wasilewicz, *Amortyzacja podatkowa środków trwałych w spółkach kapitalowych*, „Controlling i Rachunkowość Zarządcza” 2003, nr 6, s. 25 oraz Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. ..., rozdz. 3.

Z punktu widzenia interesów leasingobiorcy korzystny jest wybór metody amortyzacji, zapewniający wyższy jej poziom. Wyższy poziom amortyzacji zapewnia większy efekt osłony podatkowej oraz przyczynia się do wzrostu przepływów pieniężnych.

Warto zwrócić uwagę na sposób obliczania odsetkowej tarczy podatkowej w praktyce gospodarczej. W przypadku realizacji inwestycji finansowanej kapitałami obcymi odsetki od tych kapitałów, naliczone w okresie budowy (realizacji inwestycji), zwiększają wartość inwestycji (zaliczane są do nakładów inwestycyjnych). Konsekwencją takiego podejścia jest niższa wartość odsetkowej tarczy podatkowej<sup>30</sup>. Jednocześnie wzrost nakładów inwestycyjnych wpływa na wzrost wartości inwestycji, a tym samym wzrost amortyzacyjnej tarczy podatkowej.

#### 4. OCENA OPLACALNOŚCI LEASINGU A OSŁONA PODATKOWA

Wykorzystanie leasingu w finansowaniu inwestycji uzależnione jest od korzyści osiągniętych przez strony umowy. Podstawowe znaczenie ma opłacalność leasingu z punktu widzenia inwestora, którego decyzje wpływają na rozwój i zakres zastosowania tej formy finansowania inwestycji. Stąd też w procesach decyzyjnych inwestorów zasadniczą rolę spełnia ocena opłacalności leasingu. W teorii i praktyce gospodarczej wykorzystywanych jest wiele ujęć metodologicznych tego zagadnienia. Mimo to przedsiębiorstwa ciągle zgłaszają zapotrzebowanie na proste, a jednocześnie wiarygodne narzędzia oceny.

W metodologii oceny opłacalności leasingu, podobnie jak w każdej formie finansowania obcego, ważną rolę odgrywa osłona podatkowa z tytułu odsetek, które zgodnie z obowiązującymi przepisami zaliczane są do kosztów uzyskania przychodów. Umowa leasingu stwarza jednocześnie dodatkowe możliwości wykorzystania osłony podatkowej z tytułu kosztów obsługi leasingu operacyjnego oraz amortyzowania użytkowanych środków trwałych w ramach leasingu finansowego. Dlatego warto zwrócić uwagę na wybrane aspekty osłony podatkowej w transakcjach leasingowych. W tym celu przyjęto przedstawione dalej założenia.

Przedsiębiorstwo budowlane w związku z zawartym czteroletnim kontraktem na realizację inwestycji drogowej musi powiększyć potencjał produkcyjny o maszyny do robót ziemnych wartości 2500 tys. zł. Maszyny te

<sup>30</sup> Por.: W. Behrens, P. M. Hawranek, *Poradnik przygotowania przemysłowych studiów feasibility*, wydanie poprawione i rozszerzone, UNIDO, Warszawa 1993, s. 337 oraz J. Iwin, Z. Niedzielski, *op. cit.*, s. 101.

zaliczane są do środków trwałych, a ich stawka amortyzacji ( $st_{am}$ ) wynosi 18%<sup>31</sup>. Ze względu na bardziej intensywne w stosunku do warunków przeciętnych wykorzystanie tych maszyn możliwe jest zwiększenie stawki o współczynnik 1,3. Po zrealizowaniu kontraktu przedsiębiorstwo nie przewiduje dalszego użytkowania wspomnianych maszyn.

Przyjęto, że przedsiębiorstwo może pozyskać potrzebne maszyny, zawierając umowę leasingu. Możliwy jest leasing operacyjny lub finansowy. W obu przypadkach występuje czynsz inicjalny w wysokości 10% wartości przedmiotu leasingu. Raty związane z obsługą leasingu są jednakowej wysokości i mogą być płacone, albo na początek, albo na koniec kwartału. Ze względu na porównywalność poszczególnych form leasingu przyjęto identyczny poziom oprocentowania transakcji leasingu.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami czynsz inicjalny w przypadku umowy leasingu operacyjnego traktowany jest jako element opłaty leasingowej i zaliczany do kosztów uzyskania przychodów. Natomiast w umowach leasingu finansowego stanowi on element spłaty kapitału i nie jest zaliczony do kosztu uzyskania przychodu.

Po okresie umowy przedmiot leasingu operacyjnego jest zwracany finansującemu (leasingodawcy), a leasingobiorca nie ma z tego tytułu żadnych korzyści. Z kolei umowa leasingu finansowego w rozważanym przypadku umożliwia nabycie przez korzystającego przedmiotu leasingu za 5% jego wartości początkowej. Ponieważ przedmiot ten nie będzie dalej wykorzystywany, leasingobiorca może go sprzedać zgodnie z ceną rynkową za 500 tys. zł. Koszt uzyskania tego przychodu wynosi 125 tys. zł (5% z 2500 tys. zł), toteż leasingobiorca będzie musiał zapłacić podatek dochodowy od 375 tys. zł (500 tys. zł – 125 tys. zł).

Przedstawiony przykład i przyjęte założenia posłużyły do ukazania praktycznych aspektów osłony podatkowej w ocenie opłacalności leasingu oraz jej skali i znaczenia. W tym celu wykorzystano zestawienia wydatków pieniężnych popularne w różnych metodach oceny opłacalności leasingu<sup>32</sup>. Posłużono się czterema wariantami finansowania przedsięwzięcia inwestycyjnego:

- I. Leasing operacyjny – raty płatne z góry;
- II. Leasing operacyjny – raty płatne z dołu;
- III. Leasing finansowy – raty płatne z góry;
- IV. Leasing finansowy – raty płatne z dołu.

<sup>31</sup> Załącznik 1: Wykaz rocznych stawek amortyzacyjnych, [w:] Ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, DzU 2002, nr 141, poz. 1179.

<sup>32</sup> Zob.: A. Rutkowski, *Analiza opłacalności leasingu*, „Monitor Rachunkowości i Finansów” 2001, nr 7–8, s. 82–85; R. A. Brealey, S. C. Myers, *Podstawy finansów przedsiębiorstw*, t. II, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999, s. 1045–1056.

Każdy z rozważanych wariantów zapewnia możliwość dysponowania środkami trwałymi w okresie realizacji czteroletniego kontaktu.

W ujęciu bazowym przyjęto: kwartalną stopę oprocentowania leasingu ( $r_{kwl}$ ) na poziomie 3% oraz roczną stopę dyskontową równą  $9,72\% \{(r_{kwl} \times 4) \times (1 - T)\}$ . Wykorzystując metodologię opisaną w artykule Z. Koniecznego<sup>33</sup>, określono dla poszczególnych wariantów leasingu raty leasingu: w podziale na część kapitałową i odsetkową. W ten sposób ustalone płatności związane z obsługą leasingu wykorzystano w dalszej części analizy. Przykładową kalkulację dla wariantu I zaprezentowano w załączniku 1.

Uzyskane rezultaty posłużyły do sporządzenia zestawień przepływów pieniężnych, uwzględniających wydatki pieniężne oraz osłonę podatkową. W zestawieniach tych pominięto dopływ środków pieniężnych odzwierciedlających fakt oddania do dyspozycji korzystającemu (leasingobiorcy) przedmiotu leasingu, a także odpływ środków pieniężnych w momencie zwrotu tego środka zgodnie z umową leasingu operacyjnego. Podobnie w wydatkach pieniężnych nie uwzględniono amortyzacji, która mimo że jest kosztem, nie powoduje odpływu gotówki. Tak rozumiane wydatki pieniężne oraz osłonę podatkową przedstawiono w załączniku 2. Załącznik ten zawiera obok wariantu I również trzy pozostałe warianty finansowania przedsięwzięcia.

Informacje zamieszczone w załączniku 2 stanowiły podstawę zestawienia wydatków pieniężnych oraz wartości osłony podatkowej dla poszczególnych form leasingu (tab. 1). W tab. 1 ukazano wartość wydatków pieniężnych oraz wielkość osłony podatkowej zarówno w wartościach bieżących, jak i zdyskontowanych (sprowadzonych na moment zawierania umowy leasingu). W obu tych przypadkach można zauważyć pewne prawidłowości.

Przyjęte warunki umowy leasingu operacyjnego (tak przy płatnościach z góry, jak i z dołu) pozwalają całość płatności leasingowych zaliczyć do kosztów uzyskania przychodów, czyli osłona podatkowa wiąże się z całością wydatków i pozostaje w zależności wprost proporcjonalnej do stopy podatku dochodowego. Zarówno w przypadku leasingu operacyjnego o płatnościach z góry, jak i płatnościach z dołu, osłona podatkowa stanowi 19% wartości poniesionych wydatków. Udział rozpatrywanej osłony podatkowej kształtuje się na identycznym poziomie w ujęciu bieżącym i zdyskontowanym analizowanych wartości.

<sup>33</sup> Z. Konieczny, *Leasing jako alternatywa kredytu w finansowaniu inwestycji*, [w:] K. Piotrowska-Marczak, B. Mikołajczyk (red.), *Wybrane problemy transformacji finansów i bankowości*, „Acta Universitatis Lodzianensis” 2002, Folia Oeconomika 161, s. 205–222.

Tabela 1. Wydatki pieniężne i osłona podatkowa według przyjętych wariantów leasingu

Wydatki pieniężne w wartościach bieżących							
Lata	0	1	2	3	4	razem	struktura (%)
I. Leasing operacyjny – płatności z góry							
Wydatki pieniężne	-431	-723	-723	-723	-543	-3 144	19,0%
Osłona podatkowa	82	137	137	137	103	597	
Razem	-349	-586	-586	-586	-439	-2 546	
II. Leasing operacyjny – płatności z dołu							
Wydatki pieniężne	-250	-745	-745	-745	-745	-3 231	19,0%
Osłona podatkowa	48	142	142	142	142	614	
Razem	-203	-604	-604	-604	-604	-2 617	
III. Leasing finansowy – płatności z góry							
Wydatki pieniężne	-431	-723	-723	-723	-239	-2 840	23,3%
Osłona podatkowa	111	156	145	132	117	661	
Razem	-320	-567	-579	-592	-122	-2 179	
IV. Leasing finansowy – płatności z dołu							
Wydatki pieniężne	-250	-745	-745	-745	-441	-2 927	19,3%
Osłona podatkowa	0	160	149	136	121	566	
Razem	-250	-585	-596	-609	-320	-2 361	
Wydatki pieniężne w wartościach zaktualizowanych							
Lata	0	1	2	3	4	razem	struktura (%)
I. Leasing operacyjny – płatności z góry							
Wydatki pieniężne	-431	-659	-601	-548	-374	-2 613	19,0%
Osłona podatkowa	82	125	114	104	71	497	
Razem	-349	-534	-487	-444	-303	-2 117	
II. Leasing operacyjny – płatności z dołu							
Wydatki pieniężne	-250	-679	-619	-564	-514	-2 626	19,0%
Osłona podatkowa	48	129	118	107	98	499	
Razem	-203	-550	-501	-457	-416	-2 127	
III. Leasing finansowy – płatności z góry							
Wydatki pieniężne	-431	-659	-601	-548	-165	-2 404	23,1%
Osłona podatkowa	111	142	120	100	81	554	
Razem	-320	-517	-481	-448	-84	-1 849	
IV. Leasing finansowy – płatności z dołu							
Wydatki pieniężne	-250	-679	-619	-564	-305	-2 417	18,9%
Osłona podatkowa	0	146	124	103	84	456	
Razem	-250	-533	-495	-461	-221	-1 961	

Źródło: opracowanie własne.

Inaczej kształtuje się osłona podatkowa w sytuacji leasingu finansowego, w którym łączy się z częścią odsetkową raty leasingu oraz z amortyzacją. Dodatkowo na poziom przepływów pieniężnych wpływają wydatki na zakup obiektu leasingu po okresie umowy oraz wpływy z tytułu jego sprzedaży po uwzględnieniu zapłaconego podatku dochodowego. W tym przypadku osłona podatkowa nie pozostaje w zależności wprost proporcjonalnej do wartości stopy podatku dochodowego. Przyjmuje nieco wyższą wartość w przypadku leasingu finansowego o płatnościach z góry (661 zł) niż w przypadku leasingu finansowego przy płatnościach z dołu (566 zł). Natomiast zdyskontowane wartości omawianej osłony są niższe i przyjmują odpowiednio wartości: 554 zł i 456 zł. Podobne tendencje wykazuje udział osłony podatkowej w ponoszonych wydatkach. Przyjmuje on następujące wartości 23,3% i 19,3% dla wartości bieżących oraz 23,1% i 18,9% dla wartości zaktualizowanych.

Warto również zwrócić uwagę na niższą wartość wydatków w przypadku wyższej osłony podatkowej, co ma miejsce w umowie leasingu finansowego i płatnościach z góry (por. wariant III i wariant IV w tab. 1). Oznacza to, że wzrost osłony podatkowej wpływa na zmniejszenie wydatków pieniężnych, czyli im większa wartość osłony podatkowej, tym mniejsze wydatki pieniężne, związane z obsługą leasingu.

Wartości przepływów pieniężnych oraz poziom osłony podatkowej w umowach leasingu kształtowane są głównie przez czynniki określone w ich treści. Do czynników tych można zaliczyć przede wszystkim: formę leasingu, warunki płatności, stopę jego oprocentowania, stawkę amortyzacji. Istotna jest również stopa podatku dochodowego, która jest podstawowym parametrem decydującym o poziomie osłony podatkowej.

Wykorzystując przedstawioną metodologię oceny opłacalności leasingu, prześledzono wpływ wspomnianych czynników na poziom wydatków pieniężnych i osłonę podatkową. W analizie posłużono się zdyskontowanymi wartościami przepływów pieniężnych, ukazującymi sumaryczne wartości wydatków pieniężnych i osłony podatkowej w całym okresie umowy leasingu. Dla czterech wcześniej przedstawionych wariantów leasingu zestawiono przepływy pieniężne uwzględniające następujące przypadki:

- a) sytuację bazową ( $r_{kw} = 3\%$ ,  $st_{am} = 18\%$  oraz  $T = 19\%$ ),
- b) wzrost oprocentowania ( $r_{kw} = 5\%$ ,  $st_{am} = 18\%$  oraz  $T = 19\%$ ),
- c) zmniejszenie stawki amortyzacyjnej ( $r_{kw} = 3\%$ ,  $st_{am} = 12\%$  oraz  $T = 19\%$ ),
- d) wzrost stopy podatku dochodowego ( $r_{kw} = 3\%$ ,  $st_{am} = 18\%$  oraz  $T = 27\%$ ),

gdzie:

$r_{kw}$  – kwartalna stopa procentowa leasingu,

$st_{am}$  – stawka amortyzacji,

$T$  – stopa podatku dochodowego.

Uzyskane rezultaty zestawiono w tab. 2.

Uwzględniony wzrost oprocentowania leasingu w przypadku (b) do 5% spowodował zwiększenie wydatków związanych z obsługą leasingu oraz wielkości osłony podatkowej. Jednak osłona podatkowa w leasingu operacyjnym nadal stanowi 19% wydatków, gdyż w wariantach I i II całość wydatków związanych z obsługą leasingu zaliczana jest do kosztu uzyskania przychodu, zatem tarcza podatkowa pozostaje w zależności wprost proporcjonalnej do stopy podatku dochodowego. Z kolei w umowach leasingu finansowego udział osłony podatkowej w wydatkach jest nieznacznie niższy w porównaniu z przypadkiem bazowym (a), co jest konsekwencją faktu, że tylko część wydatków stanowi koszt uzyskania przychodu. Jednak i w tym przypadku wyższej osłonie podatkowej odpowiadają niższe wydatki związane z obsługą leasingu.

Zmiana stawki amortyzacyjnej w leasingu operacyjnym nie wpływa na wydatki korzystającego ani na poziom osłony podatkowej (zob. tab. 2 przypadek c). Jest to zgodne z istotą tej formy leasingu i przyjętymi założeniami. Natomiast w leasingu finansowym zmniejszenie stawki amortyzacyjnej powoduje zmniejszenie osłony podatkowej i jednoczesny wzrost wydatków związanych z obsługą leasingu. Również w tym przypadku większej osłonie podatkowej odpowiadają niższe wydatki z tytułu obsługi leasingu.

Tabela 2. Łączne wydatki i osłona podatkowa – analiza przypadków

Wyszczególnienie	Przypadek (a)		Przypadek (b)		Przypadek (c)		Przypadek (d)	
	wartość	udział (%)	wartość	udział (%)	wartość	udział (%)	wartość	udział (%)
Wariant I. Leasing operacyjny – płatności z góry								
Wydatki pieniężne	-2 613		-2 635		-2 613		-2 658	
Osłona podatkowa	497	19,0	501	19,0	497	19,0	718	27,0
Razem	-2 117		-2 135		-2 117		-1 940	
Wariant II. Leasing operacyjny – płatności z dołu								
Wydatki pieniężne	-2 626		-2 657		-2 626		-2 677	
Osłona podatkowa	499	19,0	505	19,0	499	19,0	723	27,0
Razem	-2 127		-2 152		-2 127		-1 954	
Wariant III. Leasing finansowy – płatności z góry								
Wydatki pieniężne	-2 404		-2 469		-2 404		-2 462	
Osłona podatkowa	554	23,1	558	22,6	399	16,6	800	32,5
Razem	-1 849		-1 911		-2 005		-1 662	
Wariant IV. Leasing finansowy – płatności z dołu								
Wydatki pieniężne	-2 417		-2 490		-2 417		-2 481	
Osłona podatkowa	456	18,9	468	18,8	338	14,0	662	26,7
Razem	-1 961		-2 022		-2 079		-1 820	

Źródło: opracowanie własne.

Wzrost stopy podatku dochodowego z 19% do 27% (przypadek d) powoduje wzrost osłony podatkowej we wszystkich rozważanych wariantach leasingu i jednocześnie wpływa na zmniejszenie wydatków pieniężnych. W przypadku leasingu finansowego większej wartości osłony podatkowej odpowiada mniejsza wartość wydatków leasingowych.

Wielkość osłony podatkowej w leasingu finansowym wpływa na wydatki związane z obsługą tej formy leasingu. Wzrost osłony podatkowej powoduje zmniejszenie ponoszonych wydatków. Natomiast w leasingu operacyjnym taka prawidłowość nie wystąpiła, gdyż w rozpatrywanym przykładzie osłona podatkowa wiązała się z pełnymi wydatkami leasingowymi.

Osłona podatkowa z tytułu odsetek płaconych w ramach umowy leasingu oraz z tytułu amortyzacji wpływa nie tylko na wielkość wydatków pieniężnych, lecz także kształtuje korzyści leasingobiorcy, które można wyrazić rentownością kapitałów własnych, czyli możliwością pomnażania wartości przedsiębiorstwa. Warunkiem wykorzystania osłony podatkowej jest możliwość zmniejszenia wydatków związanych z płatnościami podatku dochodowego. Oznacza to, że przedsiębiorstwo musi być dochodowe, a płacone podatki winny być większe od wartości osłony podatkowej, by możliwe było pełne jej wykorzystanie. Wpływ leasingu na rentowność kapitałów własnych zilustrowano zamieszczonym dalej przykładem.

Podstawę rozważań stanowić będzie wcześniej prezentowany wariant bazowy, który charakteryzuje się następującymi parametrami:

- leasing środków trwałych o wartości 2500 tys. zł;
- stawka amortyzacji  $st_{am} = 18\%$ , zwiększona o współczynnik 1,3 (23,4%);
- stopa podatku dochodowego  $T = 19\%$ ,
- kwartalne oprocentowanie leasingu  $r_{kw} = 3\%$ .

Przyjęto jednocześnie, że przedsiębiorstwo przed zawarciem umowy leasingu nie wykorzystywało kapitałów obcych. Jego majątek wynosił 7500 tys. zł, a przychody ze sprzedaży kształtowały się na poziomie 12 000 tys. zł. Marża brutto wynosi 30%. Założono, że wzrost majątku będącego w dyspozycji przedsiębiorstwa o 1/3 dotychczasowej wartości umożliwi taki sam wzrost sprzedaży, czyli do 16 000 tys. zł.

Wykorzystując przedstawione założenia oraz koszty finansowe leasingu określone według metodologii prezentowanej w załączniku 1, sporządzono rachunek wyników, uwzględniając amortyzację oraz koszty finansowe, stanowiące podstawę osłony podatkowej, związanej z leasingiem. Uzyskane rezultaty zamieszczono w tab. 3.

W zestawieniu uwzględniono dwa pierwsze lata okresu leasingu. Rok pierwszy jest okresem nietypowym, gdyż występują w nim dodatkowe płatności związane z pierwszą ratą (czynszem inicjalnym), która w umowie leasingu operacyjnego zaliczana jest do kosztów uzyskania przychodu, a w leasingu finansowym stanowi część spłaty wartości przedmiotu leasingu.



Tabela 3. Rentowność kapitału własnego a forma leasingu

Wyszczególnienie	Baza	I rok				II rok			
		l.op.-g	l.op.-d	l.fin.-g	l.fin.-d	l.op.-g	l.op.-d	l.fin.-g	l.fin.-d
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Aktywa (w sensie ekon.)	7 500	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Kapitał własny	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500
Kapitał obcy	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sprzedaż	12 000	16 000	16 000	16 000	16 000	16 000	16 000	16 000	16 000
Marża brutto w %	30,0%	30,0%	30,0%	30,0%	30,0%	30,0%	30,0%	30,0%	30,0%
Marża brutto w tys. zł	3 600	4 800	4 800	4 800	4 800	4 800	4 800	4 800	4 800
Koszty stałe (bez k.finans.)	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Dodatkowa amortyzacja	0	0	0	585	585	0	0	585	585
Zysk operacyjny	2 100	3 300	3 300	2 715	2 715	3 300	3 300	2 715	2 715
Koszty finansowe	0	1 154	995	238	259	723	745	177	199
Zysk przed opodatkowan.	2 100	2 146	2 305	2 477	2 456	2 577	2 555	2 538	2 516
Podatek dochodowy (19%)	399	408	438	471	467	490	485	482	478
Zysk netto	1 701	1 738	1 867	2 007	1 989	2 087	2 069	2 056	2 038
Osłona podatkowa związana leasingiem									
Z tytułu amortyzacji	0	0	0	111	111	0	0	111	111
Z tytułu odsetek	0	219	189	45	49	137	142	34	38
Razem osłona podatkowa	0	219	189	156	160	137	142	145	149
Rentowność kapitału własnego									
ROE	22,7%	23,2%	24,9%	26,8%	26,5%	27,8%	27,6%	27,4%	27,2%

Objaśnienia: l.op.-g – leasing operacyjny – raty płatne z góry, l.op.-d – leasing operacyjny – raty płatne z dołu, l.fin.-g – leasing finansowy – raty płatne z góry, l.fin.-d – leasing finansowy – raty płatne z dołu.

Źródło: opracowanie własne.

Przyjęto również, że przy płatnościach z góry w pierwszym roku realizowana jest jedna rata więcej. Bardziej typowy jest rok drugi, w którym nie występują dodatkowe płatności. Wszystko to wpływa na przepływy pieniężne i osiągnięty wynik finansowy.

W tab. 3 ukazano wartość aktywów będących w dyspozycji przedsiębiorstwa (aktywa w sensie ekonomicznym), czyli takich, z których przedsiębiorstwo może czerpać korzyści (pobierać pożytki), natomiast nie muszą one stanowić jego własności. Właśnie taka sytuacja występuje w przypadku leasingu, kiedy przedmiot leasingu w trakcie trwania umowy jest własnością finansującego. Zgodnie z przyjętymi założeniami, aktywa będące w dyspozycji przedsiębiorstwa zwiększyły się o 2500 tys. zł, czyli o 33,3% w stosunku do ich wartości bazowej. W podobnym stopniu zwiększono przychody ze sprzedaży (o 33,3%), czyli z 12 000 tys. zł do 16 000 tys. zł. Zachowano również wartość marży brutto na poziomie jej wartości bazowej, równej 30%. Mimo to efekt osłony podatkowej (dźwigni finansowej) spowodował wzrost rentowności kapitałów własnych w przypadku leasingu w porównaniu z wariantem bazowym, wykorzystującym jedynie kapitały własne (zob. kol. 2 oraz kol. 3–10 w tab. 3).

W pierwszym roku leasingu (kol. 3–6) rentowność kapitału własnego w przypadku leasingu operacyjnego wynosi 23,2% i 24,9%, a w przypadku leasingu finansowego odpowiednio: 26,8% i 26,5%. We wszystkich wariantach leasingu rentowność kapitału własnego jest wyższa niż w wariantcie bazowym, w którym kształtowała się ona na poziomie 22,7%. Relatywnie niższy poziom rentowności w leasingu operacyjnym, mimo wyższej osłony podatkowej, jest efektem ponoszonych wyższych kosztów związanych z opłatą wstępną oraz pierwszą ratą. Inaczej przedstawia się sytuacja w leasingu finansowym, gdzie pierwsza rata nie jest zaliczana do kosztów działalności operacyjnej, a raty leasingu tylko w części odsetkowej stanowią koszt. Część kapitałowa ma charakter wydatku inwestycyjnego podobnie jak pierwsza rata. Powoduje to, że przedsiębiorstwo uzyskuje wyższy poziom zysku netto w przeliczeniu na jednostkę kapitału własnego (ROE).

Inaczej przedstawia się sytuacja w drugim roku leasingu, kiedy nie występuje czynsz inicjalny ani płatność raty z wyprzedzeniem (płatności z góry). Dlatego koszty leasingu operacyjnego i finansowego nie różnią się tak istotnie, a w konsekwencji również rentowności kapitałów dla obu tych przypadków są bardziej zbliżone i zawierają się w przedziale od 27,2% do 27,8% (zob. kol. 7–10). Są to rentowności znacznie wyższe od wartości bazowej, równej 22,7%. Przykład ten potwierdza pozytywny wpływ leasingu na osiągnięte korzyści przez leasingobiorcę.

## 5. KONKLUZJE

Leasing jest interesującą, praktyczną i korzystną formą finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych. Umożliwia pozyskiwanie składników majątku trwałego bez konieczności jednorazowego angażowania znaczących ilości zasobów pieniężnych, a wydatki związane z jego obsługą mogą być finansowane środkami pochodzącymi z wpływów pieniężnych, uzyskiwanych dzięki eksploatacji (wykorzystaniu) przedmiotu leasingu. Umowy leasingu mogą w dużym stopniu uwzględniać potrzeby i oczekiwania korzystającego, a jednocześnie stwarzają warunki wykorzystania efektów osłony (tarczy) podatkowej.

Leasing, podobnie jak inne rodzaje finansowania obcego, umożliwia wykorzystanie osłony podatkowej jako instrumentu pozwalającego czerpać dodatkowe korzyści leasingobiorcy. W przypadku umowy leasingu osłona podatkowa łączy się nie tylko z płaconymi odsetkami, lecz także z amortyzacją leasingowanych obiektów środków trwałych czy nawet z całkowitymi (pełnymi) wydatkami związanymi z obsługą leasingu (pełne raty leasingu operacyjnego). Możliwość wykorzystania efektu dźwigni finansowej determinowane są następującymi przesłankami: leasingobiorca osiąga zyski i płaci podatek dochodowy, a osiągnane dochody przekraczają wartość osłony podatkowej, czyli możliwe jest pełne jej odliczenie.

Przeprowadzona analiza potwierdziła związek między osłoną podatkową a wydatkami związanymi z obsługą leasingu. Wzrost osłony podatkowej pozostaje w ścisłym związku z wydatkami pieniężnymi, związanymi z umową leasingu. W przypadku leasingu operacyjnego wzrost osłony podatkowej może pozostawać w związku wprost proporcjonalnym z wydatkami pieniężnymi, dlatego jej relacja do wydatków jest stała i równa stopie podatku dochodowego, płaconego przez leasingobiorcę. Oznacza to, że wzrost wydatków rzeczywistych, nieuwzględniających osłony podatkowej, powoduje proporcjonalny wzrost osłony podatkowej, a w efekcie również wzrost wydatków po uwzględnieniu osłony podatkowej (wydatków efektywnych). Oczywiście przedstawiona sytuacja występuje wtedy, kiedy wszystkie wydatki związane z obsługą umowy leasingu są zaliczane do kosztów uzyskania przychodu.

Inaczej kształtuje się osłona podatkowa w przypadku leasingu finansowego, gdyż nie wykazuje zależności wprost proporcjonalnej do rzeczywistych wydatków. Jest to konsekwencją zaliczenia tylko części rzeczywistych wydatków związanych z obsługą leasingu finansowego do kosztów uzyskania przychodów. Dlatego w tym przypadku wzrost osłony podatkowej powoduje zmniejszenie wydatków efektywnych (uwzględniających osłonę podatkową).

Wartość osłony (tarczy) podatkowej pozostaje w zależności wprost proporcjonalnej do: stopy oprocentowania leasingu, stawki amortyzacji oraz stopy podatku dochodowego, według której opodatkowane są dochody leasingobiorcy (korzystającego). Wzrost każdego z tych parametrów skutkuje wzrostem osłony podatkowej, a w efekcie przyczynia się do zmniejszenia efektywnych (po uwzględnieniu tarczy podatkowej) wydatków pieniężnych, związanych z obsługą transakcji leasingu.

Osłona podatkowa wpływa nie tylko na przepływy pieniężne, lecz także na korzyści leasingobiorcy, mierzone rentownością kapitałów własnych. Przyczynia się więc do pomnażania wartości przedsiębiorstwa.

Wszystko to potwierdza atrakcyjność leasingu jako formy finansowania inwestycji oraz rokuje dalszy jego rozwój.

Załącznik 1. Raty leasingu i przepływy gotówki

Leasing operacyjny – płatności z góry												
Wp	2 500		St.dysk.	9,72%								
Wk	160		St.podat.	19%								
Wp-Wk	2 340		St.am.	23,4%	Amort.	585						
r (kw.)	3,00%											
Kwartal	Dopływ gotów.	Rata	Wart. do spł.	Odsetki	Rata kapi.	Pierw. wpłata	Amort.	Osl. z tyt. rat leas.	Osl. z tyt. amort.	Razem osłona	Razem wydatki	Prze- pływ gotów.
			2 340			10%	23,4	19%	19%	8+9	2+6-10	1-11
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
0	2 500	181	2 159		181	250		82	0	82	349	2 151
1		181	2 043	65	116			34	0	34	146	-146
2		181	1 923	61	120			34	0	34	146	-146
3		181	1 800	58	123			34	0	34	146	-146
4		181	1 673	54	127			34	0	34	146	-146
5		181	1 543	50	131			34	0	34	146	-146
6		181	1 408	46	135			34	0	34	146	-146
7		181	1 270	42	139			34	0	34	146	-146
8		181	1 127	38	143			34	0	34	146	-146
9		181	980	34	147			34	0	34	146	-146
10		181	828	29	151			34	0	34	146	-146
11		181	672	25	156			34	0	34	146	-146
12		181	512	20	161			34	0	34	146	-146
13		181	346	15	166			34	0	34	146	-146
14		181	176	10	170			34	0	34	146	-146
15		181	0	5	176			34	0	34	146	-146
16	-160		0		0			0	0	0	0	-160
Razem	2 340	2 894		554	2 340	250	0	597	0	597	2 546	-206

Źródło: opracowanie własne.

## Załącznik 2. Wydatki pieniężne według form leasingu

			St.proc.kw.	3,00%	St.dysk.	9,72%
			St.podat.	19%		
			St.amort.	23,4%	Amortyz.	585
Leasing operacyjny – płatności z góry						
Lata	0	1	2	3	4	Razem
Pierwsza rata	-250					-250
osłona z tytułu I raty	48					48
Raty leasingu	-181	-723	-723	-723	-543	-2 894
osłona z tytułu rat	34	137	137	137	103	550
Razem CF	-349	-586	-586	-586	-439	-2 546
At	1,00000	0,91141	0,83067	0,75708	0,69001	
At × CF	-349	-534	-487	-444	-303	-2 117
Leasing operacyjny – płatności z dołu						
Lata	0	1	2	3	4	Razem
Pierwsza rata	-250					-250
osłona z tytułu I raty	48					48
Raty leasingu	0	-745	-745	-745	-745	-2 981
osłona z tytułu rat	0	142	142	142	142	566
Razem CF	-203	-604	-604	-604	-604	-2 617
At	1,00000	0,91141	0,83067	0,75708	0,69001	
At × CF	-203	-550	-501	-457	-416	-2 127
Leasing finansowy – płatności z góry						
Lata	0	1	2	3	4	Razem
Pierwsza rata	-250					-250
osłona z tytułu I raty	0					0
Część kapitałowa raty	-181	-486	-547	-615	-512	-2 340
Część odsetkowa raty	0	-238	-177	-108	-31	-554
osłona z tytułu odsetki	0	45	34	21	6	105
osłona z tytułu amortyzacja	111	111	111	111	111	556
Dochód ze sprzedaży środka					375	375
podatek dochodowy					-71	-71
Razem CF	-320	-567	-579	-592	-122	-2 179
At	1,00000	0,91141	0,83067	0,75708	0,69001	
At × CF	-320	-517	-481	-448	-84	-1 849

			St.proc.kw.	3,00%	St.dysk.	9,72%
			St.podat.	19%		
			St.amort.	23,4%	Amortyz.	585
Leasing finansowy – płatności z dołu						
Lata	0	1	2	3	4	Razem
Pierwsza rata	-250					-250
osłona z tytułu I raty	0					0
Część kapitałowa raty	0	-486	-547	-615	-692	-2 340
Część odsetkowa raty	0	-259	-199	-130	-53	-641
osłona z tytułu odsetki	0	49	38	25	10	122
osłona z tytułu amortyzacja		111	111	111	111	445
Dochód ze sprzedaży środka					375	375
podatek dochodowy					-71	-71
Razem CF	-250	-585	-596	-609	-320	-2 361
At	1,00000	0,91141	0,83067	0,75708	0,69001	
At × CF	-250	-533	-495	-461	-221	-1 961

Źródło: opracowanie własne.

Zygmunt Konieczny

### TAX SHIELD AND THE PROFITABILITY OF LEASING

(Summary)

Leasing is a practical and profitable form of financing the investments; this is why it is ever more widely used in the economic practice. Leasing creates conditions to acquire the elements of fixed assets without the necessity of involving reasonable amounts of cash. In the same time it enables to profit from the effects of tax shield.

The subject of this study is the analysis of the influence that the tax shield has on the profitability of leasing. The author has indicated the principal factors that shape the level of the tax shield and its influence on the outcomes connected with the servicing of the operational and capital leasing. While analyzing the process of shaping these outcomes the author has distinguished the payments of the leasing rates both in advance and afterwards. The financial leverage effect, that is connected with leasing, has been emphasized as well. All the conducted analysis and reasoning take into consideration Polish conditions and legal regulations.

The results that have been obtained fully confirm the tax shield's positive influence on the profitability of leasing as a form of financing the companies' investments.